

Saksnr.: 2014/9728
Løpenr.: 3285/2015
Klassering: A40
Saksbehandler: Therese Kastet

Møtebok – Saksframlegg

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Yrkesopplæringsnemnda	03.02.2015	
Opplæring, kultur og helsekomiteen	10.02.2015	
Fylkestinget	26.02.2015	

Høringsuttalelse fra Østfold fylkeskommune angående - forslag til endringer i privatskoleloven ("ny friskolelov")

Vedlegg

Høringsnotat- forslag til endringer i privatskoleloven («ny privatskolelov»)
Følggebrev til Kunnskapsdepartementet.

Bakgrunn for saken

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag om endringer i privatskoleloven. Forslaget gjelder endringer i lov av 4. juli 2003 nr. 84 om private skoler med rett til statstilskudd (privatskoleloven). Forslagene endrer lovens tittel, gir presiseringer, justeringer og endringer i flere av lovens paragrafer.

- Lovens tittel (kap.2)
- Godkjenningsordningen (kap.3)
- Krav om innhold og vurdering (kap.4)
- Kompetansekrav for undervisningspersonalet (kap.5)
- Inntak av elever (kap.6)
- Inntak av voksne (kap.7)
- Regulering av private skoler som tilbyr videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett (toppidrettsgymnas) (kap.9)
- Skolevirksomhet, bruken av skolepenger og statstilskudd, tilsyn, reaksjonsformer mv. (kap.10)
- Innføring av karantenebestemmelser (kap.11)
- Rammebetingelser for godkjente skoler (kap.12)

Fakta

Kunnskapsdepartementet foreslår å gjeninnføre begrepet frittstående skoler (friskoler), som vil betegne skoler som er i privat eie og som får offentlig støtte. Departementet ønsker en ny

friskolelov som tillater et større mangfold av friskoler. Dagens privatskolelov stiller krav om at private skoler må drive på et særskilt grunnlag eller formål for å kunne starte. I gjeldende lovverk er dette i hovedsak private skoler med et religiøst grunnlag, skoler som spesialiserer seg på toppidrett eller skoler som har en anerkjent pedagogikk som Montessorri og Steiner.

Departementet ønsker at dagens godkjenningsordning med krav til grunnlag videreføres. Departementet går dermed bort fra regjeringserklæringen som ønsket å fjerne krav til grunnlag. Departementet foreslår i stedet å innføre to nye godkjenningsgrunnlag, *videregående yrkesfagskoler* og *profilskoler*. Forbudet mot å ta utbytte videreføres og presiseres i forslaget til ny friskolelov. Den nye loven vil også videreføre og presisere vertsfylkets rett til å uttale seg om konsekvensene for skoletilbudet i fylket ved godkjenning av en ny skole, og opprettholde vertsfylkets klagerett på vedtak.

Friskoleloven § 2-1 skal etter forslaget lyde:

Departementet kan godkjenne private skolar og driftsendringar ved godkjende private skolar. Departementet kan godkjenne at ein grunnskole flyttar verksemda si til ein annan kommune eller at ein vidaregåande skole flyttar verksemda si til ein annan fylkeskommune. Ein skole skal ikkje få godkjenning dersom etableringa vil medføre negative konsekvensar for det offenlege skoletilbodet eller andre særlege grunnar tilseier at skolen ikkje bør godkjennast. Vertskommunen eller vertsfylket skal få høve til å gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka, og kan klage på departementet sitt vedtak. Godkjende skolar har rett til statstilskot etter § 6-1 og til å drive verksemd etter lova. Skolane skal drive verksemda si på følgjande grunnlag:

- a) livssyn*
- b) anerkjend pedagogisk retning*
- c) internasjonalt*
- d) særskilt tilrettelagd vidaregåande opplæring i kombinasjon med toppidrett*
- e) norsk grunnskoleopplæring i utlandet*
- f) særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma*
- g) vidaregåande opplæring i små og verneverdige handverksfag*
- h) vidaregåande opplæring i yrkesfag*
- i) profilskole*

I Prop 75 L (2013-2014) åpnet departementet for at det gjennom en midlertidig dispensasjonshjemmel kunne godkjenne skoler som ikke fylte kravene til grunnlag i dagens lov. Dispensasjonshjemmelen åpnet for å godkjenne skoler som hadde et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som var nyskapende i forhold til eksisterende i offentlige og private skoler. I proposisjonen ble yrkesfagskoler og realfagsgymnas nevnt som eksempler på skoler som kunne få godkjenning med hjemmel i dispensasjonsbestemmelsen. Det ble lagt som en forutsetning at denne hjemmelen bare skulle virke inntil ny lov er på plass.

I høringsnotatet vises det til at; av de åtte søknadene som er kommet til Utdanningsdirektoratet med hjemmel i lovens § 2-1 tredje ledd, er det tre søknader om

godkjenning av realfagsgymnas, tre søknader om godkjenning av toppidrettsungdomsskoler, én søknad om godkjenning av yrkesfagskole og én søknad om godkjenning av et kombinert realfags- og yrkesfaggymnas. Disse søknadene ligger nå til behandling i direktoratet, og vedtak vil bli gjort senest innen 1. april 2015. Skoler som blir godkjent vil kunne starte opp høsten 2015.

Sentrale føringer og styring

Fylkeskommunene har ansvar for planlegging, drift, faglig kvalitet og utvikling innen videregående opplæring. Rammebetingelsene for fylkeskommunene er lagt gjennom opplæringsloven. Fylkeskommunene skal oppfylle retten til videregående opplæring etter opplæringsloven for alle som er bosatt i fylkeskommunen, jf. § 13-3. Fylkeskommunenes forpliktelser gjelder både overfor ungdom med opplæringsrett (§ 3-1), voksne med rett (§ 4A-3) og personer uten opplæringsrett (§13-3).

Fylkeskommunene finansierer sine utgifter til videregående opplæring innenfor sine frie inntekter. Det er fylkeskommunene som bestemmer egen skolestruktur innenfor lovens bestemmelser.

Oppgavene til fylkeskommunen knytte til fag- og yrkesopplæringa § 4-8.

«Fylkeskommunen har også oppgaver etter §§ 4-3, 4-5 og 4-6, knytte til fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrifter skal fylkeskommunen rettleie og følge opp bedriftene, i tillegg til å kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å få godkjenning.

Fylkeskommunen skal leggje fram for yrkesopplæringsnemnda saker som har betydning for fag- og yrkesopplæringa, før fylkeskommunen gjer vedtak i saka. Saker om godkjenning av lærebedrifter, tap av godkjenningar og kvalitetssystemet for fag- og yrkesopplæringa skal alltid leggjast fram for nemnda. Fylkeskommunen skal leggje vekt på det yrkesopplæringsnemnda har vedteke eller uttalt når han avgjer saker som gjeld fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrift eller vedtak om tap av godkjenning skal fylkeskommunen leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda, jf. § 4-3.

Fylkeskommunen skriv ut fagbrev og sveinebrev på grunnlag av greidd prøve, og kompetansebevis for opplæring som er gjennomført.

Fylkeskommunen godkjenner praksis for kandidatar som melder seg til fagprøve eller sveineprøve utan læretid, jf. § 3-5.

Etter forslag frå yrkesopplæringsnemnda nemner fylkeskommunen opp ei, eller om nødvendig fleire prøvenemnder for dei faga det er prøveandidatar i. Fylkeskommunen kan eventuelt nemne opp prøvenemnder i samarbeid med andre fylkeskommunar.»

Økonomiske føringer

Elever i privatskoler medfører en reduksjon i rammetilskuddet til fylkeskommunen. Trekkstatsen er 80 prosent av gjennomsnittskostnaden for en elev i offentlig skole. I forbindelse med statsbudsjettet foretas det en årlig justering i

kommunen/fylkeskommunen samlete inntektsramme ut i fra endret elevtall i private og statlige skoler.

Hjemfylket til elever i de private videregående skolene har det økonomiske og administrative ansvaret for følgende:

- Hjemfylket skal ha melding om inntak av elever i videregående private skoler.
- Den private videregående skolen skal melde fra til hjemfylket om behov for læreplass når eleven er tatt inn på videregående trinn 2 (Vg 2).
- Ved omvalg for elever i private videregående skoler, gjør hjemfylket vedtak.
- Hjemfylket skal vurdere realkompetansen til en voksen søker før han eller hun kan tas inn som elev ved en privat videregående skole.
- Hjemfylket kartlegger, gjør vedtak og dekker utgiftene til nødvendig morsmålopplæring, tospråklig fagopplæring og særskilt norskopplæring for elever i private videregående skoler.
- Hjemfylket sørger for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering, gjør vedtak om spesialundervisning og dekker utgiftene til slik opplæring for elever i private videregående skoler.
- Retten til skoleskyss for elever i private videregående skoler gjelder som for elever i offentlige videregående skoler, men retten gjelder bare innenfor den fylkeskommunegrensen der eleven bor.
- Hjemfylket gjør vedtak om skoleskyss og dekker utgiftene etter reglene i opplæringsloven § 13–4 for elever i private videregående skoler.

Lokale føringer og styring

Fylkesutvalget vedtok 25/4-13, i sak 52/2013, at det skulle utarbeides en skolebruksplan for de videregående skolene i fylket. En viktig premiss i skolebruksplanen er at fremtidens skole- og tilbudsstruktur skal redusere presset i driftsøkonomien ved samling av fagtilbud, god oppfylling av klasser og god utnyttelse av lærerårsverk og kapasitet i undervisningsrommene på skolene.

Mål for Skolebruksplanen:

1. Sikre elevplasser til forventet elevtallsvekst ved hjelp av tilpasningsdyktige bygg som ivaretar skolenes pedagogiske behov
2. Etablere en skole- og tilbudsstruktur som bidrar til ønsket samfunnsutvikling lokalt og regionalt med hensyn til utdanningstilbud, arbeidslivets behov, transporteffektivitet og stedsutvikling
3. Etablere langsiktige og robuste strukturelle løsninger pr skole der en får forutsigbarhet for hvilke bygningsmessige tiltak som skal gjennomføres når og hvilke endringer i elevvolum og tilbud som kan forventes
4. Identifisere kostnadseffektive løsninger for skolestrukturen og skoleanleggene i et langsiktig perspektiv, slik at endringene bidrar til å styrke fylkeskommunens økonomiske handlefrihet og slik at større økonomiske ressurser kan brukes på skolens innhold og mindre blir brukt på bygg og støttetjenester.

Følgende punkter er kommentert i høringsuttalelsen fra Østfold fylkeskommune. Fylkesrådmannen har valgt å konsentrere seg om forslag til lovendringer som er relevante i forhold til videregående opplæring.

- Endring av lovens tittel (kap.2)
- Godkjenningsordningen (kap.3)
  - Forslag om presisering av § 2-1, hvor forarbeidene til dagens lovtekst, blir synliggjort i lovteksten.
  - Forslag om å endre betegnelsen på godkjenningsgrunnlaget religiøst til *livssyn*.
  - Departementet foreslår å tilføye *videregående yrkesfagskoler* og *profilskoler* som to nye grunnlag.
  - Forslag om frittstående skoler gis adgang til å tilby Vg3 i skole for elever som ikke får læreplass.
- Krav om innhold og vurdering (kap.4)
  - Forslag om det bør åpnes for at friskoler skal kunne tilby yrkesfagopplæring etter alternative gjennomføringsmodeller (velslingsmodell)
- Inntak av elever (kap.6)
  - Hjemmel for å gi forskrifter om inntak av elever
- Inntak av voksne (kap.7)
  - Forslag om loven bør åpne for at det kan godkjennes frittstående videregående skoler spesielt organisert for voksne med rett til videregående opplæring.
- Regulering av private skoler som tilbyr videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett (toppidrettsgymnas) (kap.9)
  - Forslag om de private toppidrettsgymnasene kan godkjennes etter en av to ulike modeller

Fylkesrådmannens vurdering

Forslagene til departementet i høringen om ny privatskolelov, gir presiseringer, justeringer og endringer i flere av lovens paragrafer. Fylkesrådmannen støtter flere av endringene, samtidig som andre lovforslag, kan virke negativt inn på det offentlige tilbudet, og kan føre til store endringer i skole- og tilbudsstrukturen. Fylkesrådmannen er åpen for elevenes rett til å velge, og mener det er positivt at det blir arbeidet med å utvikle nye og alternative utdanningstilbud, men er av den oppfatning at dette i størst mulig grad bør skje innenfor det offentlige skoletilbudet.

Fylkesrådmannen er kjent med at departementet våren 2014 åpnet for å gi midlertidig dispensasjonshjemmel til å godkjenne skoler som ikke fyller kravene i dagens godkjenningsgrunnlag, med begrunnelse å kunne høste erfaringer med private skoler som tenker nytt og annerledes. Erfaringene skulle brukes som grunnlag for forslag til eventuelle endringer i loven. Fylkesrådmannen stiller seg undrende til at høringen om ny privatskolelov kommer før en evaluering og konsekvensutredning av en slik dispensasjon har blitt gjennomført.

Kap.2 Endring av lovens tittel

Departementet foreslår at tittelen på loven blir endret til *lov om frittstående skular* (friskolelova), og at skoler som er godkjente etter loven blir omtalt som *frittstående skular*

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen er enig i at det er behov for å ha ulike betegnelser på private godkjente videregående skoler, som i hovedsak har offentlig finansiering, og private videregående skoler som er opprettet i henhold til den frie etableringsretten, og som kan drive på et kommersielt grunnlag. Når det er sagt, støtter ikke fylkesrådmannen departementets syn om at *frittstående skoler* er en passende betegnelse på en skole som blir offentlig finansiert, og at private skoler uten offentlig støtte, fortsatt skal kalles private skoler. Det hadde vært mer oppklarende hvis privatskoler uten rett til statsstøtte etter opplæringsloven § 2-12, ble benevnt som frittstående skoler, siden deres virksomhet er langt friere enn private skoler med rett til statsstøtte.

Fylkesrådmannen begrunner også synspunktet med at betegnelsen frittstående skoler ikke er et verdinøytralt begrep, og at det vil det kunne gi assosiasjoner til noe mer innovativt og nyskapende. Begrepet passer derfor ikke inn i et lovverk.

Fylkesrådmannen støtter ikke departementet i dette lovforslaget.

Kap.3 Godkjenningsgrunnlag

Forslag om presisering av § 2-1, hvor forarbeidene til dagens lovtekst, blir synliggjort i lovteksten.

Departementets forslag er i all hovedsak en presisering av gjeldende rett og praksis, men det blir nå synliggjort ved at betingelsen tas inn i lovteksten.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen støtter lovendringene i § 2-1, hvor det er forslag om følgende «*Ein skole skal ikkje få godkjenning dersom etableringa vil medføre negative konsekvensar for det offentlege skoletilbodet eller andre særlege grunnar tilseier at skolen ikkje bør godkjennast*» Fylkesrådmannen støtter også forslaget til endringer i loven som opprettholder vertsfylkets rett til å uttale seg om konsekvensene for skoletilbudet i fylket og vertsfylket klagerett på vedtak. Fylkesrådmannen understreker viktigheten av at vertsfylkets faglige begrunnelser i behandlingen av søknader om å etablere private skoler, må tillegges stor vekt når vedtak om eventuell godkjenning skal fattes. Slik høringsdokumentet foreligger, blir vertsfylket den som må bære «bevisbyrden» for eventuelle negative konsekvenser som kan ramme det offentlige skoletilbudet i fylket.

Forslag om å endre betegnelsen på godkjenningsgrunnlaget religiøst til livssyn.

Departementet foreslår å beholde dagens godkjenningsordning, men å endre betegnelsen på godkjenningsgrunnlaget religiøst til *livssyn*.

Fylkesrådmannens vurdering

Når det gjelder endringer i betegnelsen religiøst til *livssyn*, støtter fylkesrådmannen dette forslaget. Dette for å imøtekomme mulighetene til å starte privatskole med offentlig finansiering, uavhengig av etnisk og religiøs bakgrunn.

Forslag om to nye godkjenningsgrunnlag, *videregående yrkesfagsskoler og profilskoler*

Departementets foreslår å gå bort fra regjeringserklæringen, hvor det var et uttalt mål at kravene til grunnlag for å kunne bli godkjent som friskole med rett til statstilskudd skulle oppheves. Departementet foreslår i stedet å tilføye *videregående yrkesfagsskoler og profilskoler* som to nye grunnlag.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen støtter forslaget om at det fortsatt skal være krav til grunnlag for å få godkjenning som privat skole med offentlig finansiering. Når det gjelder forslag om nye grunnlag for godkjenning; *videregående opplæring i yrkesfag og profilskoler*, støtter ikke fylkesrådmannen disse forslagene, med følgende begrunnelse og vurdering:

Videregående opplæring i yrkesfag

Departementet trekker fram dimensjonering av opplæringstilbudene som en utfordring i fag- og yrkesopplæringen, og at opplæringstilbudene ikke samsvarer med arbeidslivets behov. Dette fører igjen til at det ikke rekrutteres nok kompetent arbeidskraft til arbeidslivet. Departementet foreslår derfor at videregående opplæring i yrkesfag skal være et nytt godkjenningsgrunnlag. Dette mener departementet vil være et løft for yrkesfagene, men uten å gi en konkret vurdering av hva et slikt løft innebærer.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen stiller seg ikke bak departementet sin hovedbegrunnelse for lovforslaget, og mener at det vil være mer hensiktsmessig å løfte yrkesfagene innenfor det offentlige tilbudet, sammen med samarbeidspartnere. Med tanke på den store satsingen på yrkesfag og læreplasser både sentralt og nasjonalt den siste tiden, er det mange tiltak og satsningsområder som fortsatt står i startgropen og som ikke har blitt tilstrekkelig utprøvd å evaluert. Et viktig tiltak i denne sammenheng er arbeidet med å knytte skole og næringsliv tettere sammen, blant annet for å få til et bedre formidlingsarbeid. Dette arbeidet vil kompliseres ved etablering av private yrkesfagsskoler.

Fylkesrådmannen mener etablering av yrkesfagutdanning som et nytt godkjenningsgrunnlag vil føre til negative endringer i den offentlige skolestrukturen, og vil kunne føre til økte kostnader per elev på grunn av færre elever per klasse, bygningsmessig overkapasitet og vanskeliggjøre dimensjoneringsarbeidet.

Fylkesrådmannen mener departementet i for stor grad fokuserer på dimensjonering ut i fra næringslivets nåværende behov. Det er viktig å få til en god kopling mellom tilgangen på læreplasser og dimensjoneringen av fag- og yrkesopplæringen, men fylkeskommunen må også ta en rekke andre hensyn ved planlegging og dimensjonering av opplæringstilbudet; og de ulike elementene trekker ofte i ulike retning:

- Elevenes søkning og rett til å komme innpå ett av tre ønsker
- Arbeidsmarkedets behov i fremtiden og tilgang på læreplasser
- Økonomi (ulike tilbud har ulike kostnader)
- Innfrielsen av førstevalg og reiseavstand sin antatte påvirkning på frafallet – som er et høyt prioritert mål å redusere mest mulig frafall
- «Distriktpolitikk» og skyssutgifter; et desentralisert (og overdimensjonert) tilbud innebærer at færre får lang reisevei og skyssutgiftene reduseres.
- Arbeidsgiveransvar: Rekruttering og overtallighet

Arbeidet med kvalitetssikring og utvikling i fag- og yrkesopplæringen er fylkeskommunen sitt ansvar, og det er stort fokus på å kontinuerlig vurdere kvalitet og relevans i fag- og yrkesopplæringen. Dette er et arbeid som det både lokalt og sentralt blitt jobbet med gjennom trepartssamarbeidet og samfunnskontrakten.

I skolebruksplanen vises det til, at dagens rammevilkår vil endres, det være seg endringer i skolepolitikken, endringer i organiseringen av det offentlige Norge, utvikling av privatskolemarkedet, elevtall, arbeidsmarkedet, økonomiske forhold som rentepolitikk og bevilgninger mm. Fordelingen mellom fylkeskommunale plasser og privatskoleplasser blir trukket fram som en særdeles sterk faktor som vil ha store konsekvenser for det offentlige skoletilbudet, også utbyggingsplanen vil kunne bli berørt av flere private skoler. Beregninger som er gjort i forbindelse med skolebruksplanen, fokuseres det blant annet på kostnadseffektiv utnyttelse av arealbruk, noe som forutsetter en forutsigbar elevmasse. Fylkesrådmannen mener denne forutsigbarheten vil bli utfordret av godkjenning av flere private skoler. I tillegg er elevtallsprognosen de neste årene synkende og en utvidelse av private tilbud vil kunne føre til nedleggelse av fylkeskommunale tilbud. Fylkeskommunen erfarer i dag utfordringer i dimensjoneringsarbeidet, spesielt på Vg2 nivå, på visse fagområder hvor det eksisterer private tilbud.

Departementet viser til at trepartssamarbeidet ivaretas gjennom vertsfylket rett til å uttale seg om konsekvensene for det offentlige skoletilbudet, dimensjoneringen av opplæringstilbudet og mulighetene for å skaffe læreplasser innenfor det aktuelle programområdet. Som tidligere påpekt kan dette arbeidet kompliseres ved private tilbud.

Fylkesrådmannen mener departementet kunne vært enda mer presis når det gjelder innsigelser som er relevante i vurderingen av om en skole skal kunne godkjennes. Slik det kommer fram av høringsnotatet vil det være opp til fylkeskommunen å «bære bevisbyrden» for eventuelle negative konsekvenser som kan ramme den offentlige skolen i fylket.

Fylkesrådmannen er av den oppfatning, at ved et utvidet godkjenningsgrunnlag, som også innbefatter gjelde yrkesfagskoler, kan det bli vanskeligere å beregne fremtidens skole- og tilbudsstruktur i Østfold. Hvis en privat skole skulle få godkjenning har heller ikke fylkeskommunen noen mulighet til å legge den ned, noe som kan utfordre fylkeskommunens tilpasninger i et dynamisk arbeidsmarked. Fylkeskommunen vil miste noe av den årlige fleksibiliteten ved dimensjoneringen av de ulike tilbudene.

Profilskoler

Med profilskole tenker departementet først og fremst på skoler som ønsker å rette spesiell faglig oppmerksomhet innenfor fagområdene realfag, idrett, språk eller kunst og kultur, både i grunnskolen og på videregående nivå. Departementet mener at en profilskole kan vise sin særegne profil ved å få godkjent egne læreplaner og alternativ fag- og timefordeling.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen mener det er positivt at det blir arbeidet med å utvikle nye og alternative utdanningstilbud, men mener at dette burde skje innenfor det offentlige skoletilbudet. De foreslåtte fagområdene er også noe som allerede tilbys i den offentlige videregående skole, og det er satt i gang en stor satsing på å etterutdanne lærere i den offentlige skolen, med tilhørende satsninger for å rekruttere elever til å velge realfag av sittende regjering.

Fylkesrådmannen mener at etablering av private profilskoler vil bli en konkurrent til det offentlige tilbudene, og kanskje føre til at de private skolene trekker til seg «de flinkeste elevene». Noe som vil gå ut over fagmiljøet og elevsammensetningen på de fylkeskommunale videregående skolene.

Forslag om frittstående skoler gis adgang til å tilby Vg3 i skole for elever som ikke får læreplass

Etter dagens privatskolelov kan skoler bare tilby opplæring som er en del av tilbudsstrukturen for videregående opplæring, og ettersom alternativt Vg3 i skole er ikke en del av tilbudsstrukturen, gis ikke private skoler mulighet til å tilby alternativt Vg3 i skole.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkeskommunen har lang erfaring i å opprette gode tilbud innen alternativt vg 3 for elever som ikke får læreplass. Med utgangspunkt i bl.a fylkestingets budsjettvedtak for 2014 (PS 103/13- Fylkesrådmannens forslag til årsbudsjett 2014), er det utviklet andre løsninger og tiltak for de som ikke har fått lærekontrakt, med mål om å øke andelen som får lærekontrakt.

Med tanke på at målet, også for de private videregående skolene, må være et fag- eller svennebrev, mener fylkesrådmannen at det ikke skal åpnes for at de private skolene skal tilby alternativt Vg3 i skole.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt de private skolene som gir tilbud i små og verneverdige håndverksfag, bør etablere alternativt Vg3, er fylkesrådmannen positivt til en slik mulighet, og støtter departementets argumentasjon.

Kapittel 4. Krav til innhold og vurdering

Forslag om det bør åpnes for at friskoler skal kunne tilby yrkesfagopplæring etter alternative gjennomføringsmodeller (vekslingsmodell)

Departementet foreslår at dagens krav om jamgod opplæring med offentlige skoler blir videreført. Handlingsrommet som gjelder læreplanverket, fag- og timefordeling og undervisningsform blir også videreført, slik at jamgod ikke trenger å bety identisk.

Departementet åpner også for at private skoler med offentlig støtte skal få kunne tilby yrkesopplæring etter alternative gjennomføringsmodeller (vekslingsmodeller).

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen mener vi bør styrke samarbeidet skole-bedrift gjennom nye modeller for organisering, som for eksempel vekslingsmodellen, men at dette skal skje i det offentlige skoletilbudet. Østfold fylkeskommune kan skoleåret 2014-2015 tilby vekslingsmodellen på noen utdanningsprogram. Elevene veksler mellom opplæring i skole og i bedrift gjennom hele det fireårige opplæringsløpet og har dobbel status, både som elev på skolen og lærling i bedrift. Teori og praksis kobles tett sammen og elevene får tidlig erfaring med praktisk arbeid og arbeidslivets krav. Hospiteringsordningen er knyttet til utprøvingen av vekslingsmodellen. Lærere som underviser vekslingselevne har hospitert i bedrifter som har vekslingslærlinger. Instruktører som veileder vekslingslærlingene ute i bedrift, hospiterer på skole for å bli bedre kjent med innhold og metode i undervisningen. Fylkesrådmannen mener et privat initiativ med samme modell vil utfordre finansiering og dimensjonering av yrkesopplæringen lokalt, og ansvaret for opplæringen vil bli delt mellom skolen, vertsfylkeskommunen/bedriften og hjemfylkeskommunen.

Kap. 6 Inntak av elever

Hjemmel for å gi forskrifter om inntak av elever

Departementet foreslår å kunne gi forskrifter om inntak av ungdom og voksne søkere med rett til videregående opplæring, inntak av voksne søkere uten rett til videregående opplæring og om inntak av utenlandske søkere.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen støtter departementet sin vurdering at en inntaksforskrift vil kunne gi likebehandling og ivaretagelse av elevenes rettigheter.

Kap.7 Inntak av voksne

Forslag om loven bør åpne for at det kan godkjennes frittstående videregående skoler spesielt organisert for voksne med rett til videregående opplæring.

Departementet stiller spørsmål i høringsnotatet om loven bør åpne for at det kan godkjennes frittstående videregående skoler spesielt organisert for voksne med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 4A-3. Departementet legger til grunn at det fortsatt vil være fylkeskommunen som har ansvaret for realkompetansevurderingen, og at frittstående videregående skoler på grunnlag av realkompetansevurderingen kan tilby et individuelt tilpasset opplegg i samsvar med opplæringsloven § 4A-3

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen mener det ikke bør åpnes for at private videregående skoler spesielt for voksne, skal bli et nytt godkjenningsgrunnlag. Fylkesrådmannen har gode erfaringer med det tilbudet som den offentlige videregående skole tilbyr, og ser ikke behov for flere tilbydere. Det er også et tilbud som skolene i fylket ønsker å ha på sine skoler. Et privat tilbud kan føre til at det blir vanskeligere å fylle opp kurs i de offentlige skolene, noe som fører til en merutgift for fylkeskommunen. Fylkesrådmannen merker seg at departementet bare åpner

for de voksne med rett. Fylkesrådmannen mener dette vil føre til at voksne uten rett, vil få et dårligere tilbud, siden Østfold fylkeskommune fyller opp kursene med voksne uten rett, dersom det er ledig kapasitet.

Fylkeskommunen har ansvar for gjennomføringen av realkompetansevurderingen, men fylkeskommunen kan delegere vurderingen til andre. Det er likevel ikke aktuelt for Østfold fylkeskommune å delegere dette til private videregående skoler. Østfold fylkeskommune ønsker å gjennomføre realkompetansevurderingen gjennom våre egne videregående skoler

Kap.8 Forslag om de private toppidrettsgymnasene kan godkjennes etter en av to ulike modeller

Departementet foreslår at loven fremdeles skal åpne for godkjenning av skoler som særlig legger til rette for videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett. Departementet ønsker å innføre et krav om at skoler som søker slik godkjenning må velge mellom to modeller for organisering av timetall.

- Utdanningsprogram for idrettsfag med obligatorisk programfag toppidrett
Eller
- Utdanningsprogram for studiespesialiserende med tillegg av 140 timer pr år med toppidrett eller toppidrett etter egen plan som er godkjent av departementet.

Fylkesrådmannens vurdering

Fylkesrådmannen mener begge modellene som foreslås i høringsbrevet vil være en forbedring sett i forhold til dagens ordning.

Det gjennomgående i forslagene er at departementet vil sette strengere krav til toppidrettstilbudene som finnes hos de private aktørene, krav som er nærmere de som gjelder for offentlige tilbud.

Fylkesrådmannen støtter lovforslaget.

Økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslagene

Elever i privatskoler medfører en reduksjon av rammetilskuddet til fylkeskommunen. I forbindelse med statsbudsjettet foretas det en årlig justering i kommunenes/fylkeskommunenes samlede inntektsramme ut i fra endret elevtall i frittstående og statlige skoler. Korreksjonen av rammetilskuddet har to elementer. En trekkordning og en korreksjonsordning mellom fylkeskommunene.

Gjennom trekkordningen reduseres det årlige samlede rammetilskuddet for alle fylkeskommunene for antall elever i statlige og private skoler. Trekketsatsen er 80 prosent av gjennomsnittskostnaden for en elev i offentlig skole.

Summen av trekk fra fylkeskommuner med elever i statlige og private skoler fordeles ut igjen til alle landets fylkeskommuner etter fylkeskommunenes andel av beregnet utgiftsbehov (kostnadsnøkkelen). Korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler omfordeler midler fra fylkeskommuner med mange elever i statlige og private skoler til fylkeskommuner med få eller ingen elever i statlige og private skoler.

Hvis en kommune har akkurat like stor andel elever i friskoler som for landsgjennomsnittet, vil kommunen få utbetalt nøyaktig like mye som de blir trukket. Regnestykket går i 0. Kommuner med få eller ingen friskoleelever går i pluss, mens kommuner med mange friskoleelever blir trukket mer enn de får utbetalt.

Ut i fra dagens situasjon er nettovirkningen for Østfold positiv. Årsaken til dette er at Østfold fylkeskommune har lavere andel av elever i statlige og private skoler enn andel av innbyggere totalt i landet. Det er en markant nedgang i nettovirkning fra 2014 til 2015 på nesten 5,4 millioner. Dette er et resultat at Østfold er nærmere landsgjennomsnittet når det gjelder elevplasser i private videregående, enn året før.

Utgiftsposter som administrative kostnader, drift av skolelokaler, IKT drift, elevmateriell, lønnskostnader til lærere og overtallighet blant lærere vil være utgiftsposter som ikke synker proporsjonalt med synkende elevmasse.

Trolig vil effekten i stor grad være at antall elever i klassene blir redusert, men ikke en vesentlig reduksjon i antall klasser. I sum kan derfor et økt antall elever i statlige og private skoler medføre en reduksjon av inntektene uten at kostnadene i vesentlig grad kan reduseres.

Fylkeskommunen bruker også økonomiske og administrative ressurser på elever i de private skolenes rett til spesialundervisning, særskilt språkopplæring og skoleskyss. Elever som går i private skoler med rett til statstilskudd, har de samme rettighetene til spesialundervisning, særskilt språkopplæring og skoleskyss som elever i den offentlige skolen. Det er den fylkeskommunale PP-tjenesten som foretar den sakkyndig vurdering av elevene, før inntak og – formidlingsseksjonen, fatter vedtak om spesialundervisning. Østfold fylkeskommune utbetalte ca. 6 millioner til private skoler med rett til statstilskudd, som har elever med behov for spesialundervisning, skoleåret 2013/2014. I en del tilfeller ville det vært kostnadsbesparende å ha elever med rett til spesialundervisning ved de offentlige videregående skolene, fordi fleksibiliteten rundt tilpassede ordninger for disse elevene ofte er større innen det offentlige skolesystemet. Når det gjelder skoleskyss, er det også fylkeskommunen som har ansvar for å fatte vedtak, dekke utgiftene og administrere ordningen. I det vesentligste ville ikke elevene hatt rett til skoleskyss ved å få gå på sin nærscole. Siden de private skolene har hele fylket som inntaksgrunnlag, vil det føre til økte utgifter til skoleskyss for Østfold fylkeskommune. Utgifter til skoleskyss til private skoler, varierer fra år til år, men ligger på et sted mellom 800 000 – 1 million i året.

I tillegg til fylkeskommunens plikt til å vurdere realkompetansen til en voksende, og administrasjon rundt inntak.

Fylkesrådmannen viser også til tall fra SSB, hvor det fremkommer at det om få år vil være betydelige utfordringer med å skaffe nok kompetente lærere, ikke minst innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram. Skolene melder allerede om betydelige utfordringer på dette området, og etableringen av flere nye private skoler vil kunne skape en uheldig konkurranse mellom den offentlige skole og de private skolene om å få tak i kompetente lærere.

Fylkesrådmannens forslag til innstilling

Østfold fylkeskommune har følgende innspill til forslaget til endringer i privatskoleloven («ny friskolelov»):

1. Østfold fylkeskommune støtter:
  - a) Forslaget til endringer i loven som opprettholder vertsfylkets rett til å uttale seg om konsekvensene for skoletilbudet i fylket og vertsfylket klagerett på vedtak.
  - b) Endringer i betegnelsen religiøst til *livssyn*.
  - c) Departementet sin vurdering i at en inntaksforskrift for elever i frittstående skoler, vil kunne gi likebehandling og ivaretagelse av elevenes rettigheter.
  - d) Lovforslaget om at de private toppidrettsgymnasene kan godkjennes etter en av to ulike modeller.
2. Østfold fylkeskommune støtter ikke:
  - a) Forslaget om å endre tittelen på lov om private skoler med rett til statstilskudd (privatskolelova) til lov om frittstående skoler.
  - b) Forslaget om de to nye grunnlagene for godkjenning; *videregående opplæring i yrkesfag og profilskoler*.
  - c) Departementets forslag om at frittstående skoler skal kunne tilby vg3 i skole for de som ikke får læreplass. Dette gjelder imidlertid ikke for de private skolene som tilbyr opplæring i små og verneverdige fag. Her bør det åpnes for en mulighet for å tilby alternativt Vg3 i skole.
  - d) Departementets forslag om at det bør åpnes for at friskoler skal kunne tilby yrkesfagopplæring etter alternative gjennomføringsmodeller (vekslingsmodell).
  - e) Lovforslaget om å åpne for at det kan godkjennes frittstående videregående skoler spesielt organisert for voksne med rett til videregående opplæring.

Sarpsborg, 19. januar 2015

Atle Haga
fylkesrådmann

Einar Wium
fylkesdirektør